

Stofmisbrugeres liv er ikke kun behandling

I 2012 skrev to journalister en journalistisk fortælling om den kriminalitet, der er en del af hverdagen for Odenses stofmisbrugere. Det blev til en dystre fortælling om mennesker, der balancerede mellem liv og død, ydmygelser og overgreb.

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH

'Anja er altid stoffpåvirket, når hun arbejder, og det accepterer hendes kunder – men bedøvelsen kan også have omkostninger. For 16 år siden blev hun stukket ned og røvet af en kunde. Hun lå på hospitalet i tre uger og fik at vide af lægerne, at det var et held, hun var i live. Episoden plantede en angst i Anja, og hvad stofferne angår, balancerer hun hver dag på en knivsæg. På den ene side skal hun være så bedøvet, at stofferne danner en mur mellem hendes krop og hendes psyke. På den anden side må hun ikke være så dopet, at hun ikke kan passe på sig selv. Anja har skaffet en kniv, som hun gemmer oppe i ærmet.

Når hun leverer sine ydelser, forsøger hun at drømme sig væk. Hun har to faste steder at flygte hen. Enten ligger hun på en strand og lytter til brændingen, der slår ind mod kysten, eller også tænker hun på, hvordan hun havde ønsket, at hendes liv var blevet. Så sidder hun med sine børn ved et middagsbord og spiser eller de tegner sammen.

Samtidig skal hun spille spillet over for kunden. Hun skal virke ophidset og lade som om, at hun får orgasme, for det er illusionen, som får kunden til at komme igen. Det skuespil er Anja dygtig til. Hun har kendt andre prostituerede, der fik vredesudbrud eller brød sammen i gråd, og som blev nødt til at holde helt op. Anja oplever sig selv som en af de stærkeste piger.

Selv om arbejdsdagen kører på rutinen for Anja, er nogle oplevelser mere grænseoverskridende end andre. Prostituerede som Anja har et rigt indblik i seksuelle fantasier, som mænd ellers holder skjult. Hun har kunder, der vil binde hende til en seng og sætte klemmer forskellige steder på hendes krop. Hun har kunder, der giver hende pisk. Hendes mest ekstreme kunde er en mand, der giver Anja 100 kroner per slag enten med hånden eller en bambuskæp. Han slår til. Det højeste, hun har fået bank for, er 4.000 kroner. Bagefter kunne Anja ikke sidde ned i flere uger. (...)

Mellem hver kunde går Anja op til Reden og vasker sig. Når hun er på Reden, lægger hun samtidig penge fra sig, så hun ikke går rundt på gaden med for mange sedler. Hun tager 500 kroner med til byttepenge. Klokker kvart i seks går Anja til sin pusher og får sin anden dosis stoffer. Bagefter går hun tilbage til Reden og spiser lidt mad, inden hun er på gaden igen klokken halv otte.

Klokken halv et om natten har Anja tjent 3.000 kroner. Hun går over til sin pusher efter aftenens sidste skud og fixer oppe i hans lejlighed – ikke for hyggens skyld, men fordi der er lys nok, til at hun kan ramme sine vener med sprøjten. Derefter går hun tilbage til Reden, og inden hun lægger sig til at sove, tager hun dagens sidste bad.'

Anja er narkoprostitueret i Odense og skal skaffe 3.000 kroner om dagen til to portioner benzodiazepiner, kokain og heroin, og uddraget ovenfor stammer fra et interview, jeg lavede med Anja til en single, som er en længere journalistisk fortælling, der udkom i efteråret 2012 på det elektroniske forlag Zetland. Jeg skrev den sammen med journalist Jakob Bergmann Moll. Han fokuserede på det faktuelle aspekt af de lavest rangerede kriminelle i Odenses narkomiljø – stofmisbrugere – mens jeg bestræbte mig på at komme ind under huden på fortællingens fire hovedpersoner, der alle sammen måtte begå barsk og indimellem også bestialske kriminalitet for at samle penge nok sammen til at dække deres daglige stofmisbrug. Det gjaldt prostitution, tyveri og salg af stoffer på gadeplan og i en 'forretning', og det var dét stykke arbejde, vi havde sat os for at afdække i fortællingen.

Vores fortælling 'I tussmørket - jagten på penge i den hvide heroins by' skulle vise sig at blive til en dystre fortælling, der handler om mennesker, der balancerer mellem liv og død, og hver eneste dag udsætter sig selv for ydmygelser og overgreb samt et ekstremt pres fra de kriminelle bagmænd og politiet, som begge kan ændre deres livsvilkår på et splitsekund.

Derfor skulle de stofpåvirkede og fysisk og psykisk nedslidte stofmisbrugere hele tiden handle meget kalkuleret for at klare frisag – en udefra set næsten umulig opgave i deres tilstand. 'I tusmørket ...' blev også til en fortælling om et Underdanmark, der hele tiden strejfer normaldanskernes liv i provinsen, fordi normaldanskerne i nogle tilfælde er aftagere af deres produkter (sex og hælervarer), sælger deres egne piller til stofmisbrugerne (primært pensionister, der sælger beroligende piller, smertedækkende medicin eller sovemedicin) eller oplever 'besøg' i form af indbrud i deres hjem. Men det er de færreste normal danskere, der har nogen som helst forestilling om, hvad der er på spil for disse stofmisbrugere, som de sjældent oplever som andet end nogle forhutlede eksistenser, der hænger ud på Odense Banegård, tigger i gågaderne eller defilerer forbi på vej til nærmeste varmetue. Det er også de færreste danskere, der ved, at hvis stofmisbrugerne ikke holder sig inden for det udstukne regelsæt, kan de ende ude i et øde område på den ellers naturskønne Stige Ø og få klippet en

finger af eller blive slået til plukfisk af dem, de har et eller andet udestående med.

Mange læsere af STOF-bladet er vant til at arbejde med stofmisbrugere i forhold til deres misbrug og dermed også de bagvedliggende grunde til, at de er havnet i denne situation. Som lægmænd og med et løfte om, at vi beskyttede dem med fuld anonymitet, forsøgte vi gennem lidt over et halvt år at komme et spadestik dybere for at få en så ærlig og personlig beretning som muligt om, hvad der er på færde i stofmisbrugernes følelsesregister og bevidsthed under deres daglige jagt på stoffer i provinsens underverden.

I øjenhøjde

Igennem de sidste otte år har jeg samlet et erfaringsgrundlag fra miljøet gennem mit virke som journalist for blandt andet de hjemløses avis Hus Forbi. I de år har jeg skrevet portrætter, features og reportager om socialt udsatte, skæve eksistenser og hjemløse i Danmark. Med en stor grøn genbrugsfrakke bevægede jeg mig en vinter i 2007 ud på gaden for at lære mål-

'Når man sagde, at vi skulle en tur på Stige Ø, så vidste folk godt, hvad man talte om. Så var det bare ud at få tæsk, og sådan er det stadig.'

gruppen at kende. Det foregik oftest sammen med den nu afdøde fotograf og nære ven Holger Henriksen, der allerede havde vundet de skæve eksistensers tillid. Og efter mange timer på de frosne fliser på byernes udendørstilholdssteder eller herberger og varrestuer blev jeg efterhånden også accepteret og kaldt for 'hende den lange lyse' og fik vedhæftet ordene '..og hun er go' nok'. Jeg lærte at tale i øjenhøjde med mennesker, som lever på den yderste kant af det danske samfund, og på en måde, så de hverken følte sig udstillet, ydmyget eller pillet fra hinanden. Det lod sig blandt andet gøre ved, at jeg brugte mere tid sammen med dem, end dét, der skulle til for at få de svar ned på blokken, som jeg var taget af sted for at få, ved at vise empati, naturlig nysgerrighed og ved at høre deres dystre fortællinger uden at smelte sammen med dem følelsesmæssigt, men ved at vise dem overskud og mod. – Og det gjaldt også over for deres hunde, der indimellem viste tænder og snappede efter forbipasserendes bukseben. Jeg er blevet truet med en spidssleben skruetrækker, har modtaget en dødstrusel fra en psykisk syg stalker, der igennem to måneder sendte mig op mod ti mails om dagen, er blevet

kaldt for en kælling og møgso, men jeg er mestendels blevet godt modtaget med smil, store kram og hudløst ærlige beretninger. Jeg er blevet inviteret med til hjemløsebegrovelser, hvor øl og hunde er velkomne i kirken. Jeg har været hjemme og besøge mennesker, der bød på ostemadder og kaffe i skæve boliger, hvor bananfluerne hang i tætte skyer hen over sofabordet, været i åbne og lukkede fængsler og er blevet inviteret indenfor i skurvogne og selvbyggede huler i krat, hvor mennesker gerne har villet vise mig deres liv og ejendele frem.

Og undervejs er jeg naturligvis også stødt på mange mennesker, der misbrugte alkohol, stoffer og piller. Mange af dem ønskede at komme ud af deres misbrug, og jeg skrev mig bag øret, at en fællesnævner for dem, der havde været misbrugere i Odense, var,

at de alle sammen havde måttet flytte langt væk fra byen for at blive fri af deres stoffer. Så da Jakob Bergmann Moll henvendte sig til mig for at høre, om jeg ville være med til at skrive om Odense, vidste jeg med det samme, at jeg lå inde med viden og kontakter til det kriminelle narkomiljø i netop dén by, og at det lå mig på sinde og hjerte at folde nogle af de personlige historier ud.

Fokus på den hvide heroins by

Årsagen til, at vi valgte at skrive om narkomiljøet i netop Odense, endte vi med at forklare sådan her i 'I tusmørket ...':

'I Danmark finder tre ud af fire narkorelaterede dødsfald sted i provinsen. Én by har et særligt grimt ry. Blandt misbrugerne i København hedder det sig, at det er en by, man flygter fra, fordi den er umulig at gemme sig i. Det er byen, hvor pusherne sælger Danmarks suverænt stærkeste heroin. Ingen steder i provinsen er narkotikamarkedet så fragmenteret og ustabil som her. Byen hedder Odense, og den virker som en magnet på gademisbrugere i sin landsdel. Sundhedsstyrelsen anslår, at der bor omkring 1.500

narkomaner i byen, og heraf befinder omkring 200 sig i den mest udsatte gruppe. Odense er stor nok til at have et forrådt og professionelt kriminelt miljø, men samtidig så lille, at de udsatte og de velstillede bebor de samme kvadratmeter. (...) Forstår man Odense, har man en idé om, hvor narkomanien i Danmark er på vej hen.'

Danmarks suverænt stærkeste heroin, som vi omtalte i uddraget ovenfor, er den hvide heroin, som vi fandt ud af, at de odenseanske pushere nærmest havde patent på:

'I modsætning til narkomanerne i resten af Danmark tager Odenses junkier primært raffineret heroin – heroinchlorid – også kendt som hvid heroin på grund af farven. Hvid heroin er dyrere, renere, stærkere og kan kun fixes.

'I alle år,' skriver Sundhedsstyrelsen i sin seneste årsrapport om narkotika i Danmark, 'har der været tendens til, at Odense adskiller sig fra de øvrige dele af landet ved at være domineret af den hvide heroin.'

De regionale forskelle er langt fra trivielle. I 2010 bestod samtlige heroinprøver fra Odense af hvid heroin. I København forholder det sig stik modsat. Otte ud af ti heroinprøver var den grovere, brune rygeheroin. Mange

beslaglagte heroinbreve fra Odense slår så hårdt, at de på gaden i Aarhus ville blive omtalt som 'dræberheroin'.

I 1999 udkom en grundig social- og sundhedsfaglig undersøgelse af døde, fynske narkomaner. Dengang havde Fyn danmarkshistorisk rekord i narkorelaterede dødsfald – 47 på to år – og resultaterne blev offentliggjort i Ugeskrift for Læger. En af forfatterne var Kirsten Fischer fra Fyns Politis.

Undersøgelsen tegnede et trist, men ikke overraskende billede af narkomanernes liv: De levede alene og døde i ensomhed, over en tredjedel på offentlige toiletter. Desuden konstaterede rapporten, at den kraftige hvide heroin spillede en rolle i de fleste af dødsfaldene. Det gør den stadigvæk, og i 2010 registrerede politiet 33 narkorelaterede dødsfald på Fyn.

En pusher blev hørt

Fagpersoner har længe undret sig over, hvorfor det netop blev Odense, der stod med hovedparten af den hvide heroins salgsarena. Det giver vi et bud på, som man kan læse om i 'I tasmørket ...'. Men ét af de mennesker, der i vores fortælling solgte enorme mængder af den hvide heroin i Odense, vil jeg gerne fortælle om her. Han var en kilde, jeg havde mødt i København i en anden sammenhæng, og han havde fortalt mig, at han var taget permanent fra byen for at komme ud af sit misbrug. Han var aldrig gået i detaljer med, hvad han havde foretaget sig i Odense, men da jeg havde oparbejdet en fortrolighed med ham, valgte jeg at henvende mig til ham igen for at høre, om han kunne hjælpe mig med denne her fortælling. Det skulle det vise sig, at han kunne – og det i en meget højere grad, end jeg havde fantasi til at forestille mig. Jeg opdagede, at den lille venlige fyr, jeg havde drukket adskillige kopper kaffe med og på et tidspunkt taget ud for at møde i en skov, hvor han overnattede, havde en heftig fortid. Vi valgte at kalde ham for Simon i vores fortælling, og han gav sig tid til at fortælle om et liv i Odense, hvor han havde solgt heroin for udenlandske bagmænd gennem en årrække fra forskellige lejlighedskomplekser, været med til at afstraffe stofmisbrugere, der ikke kunne betale deres gæld – blandt andet på Stige Ø – og havde kendskab til en afstraffelses-kælder i Vollsmose, som han kendte indefra – ved selvsyn! Han havde oparbejdet en narkoforretning, hvor han havde spejdere siddende i lejligheder på den

modsatte side af gaden, fået håndlangere til at tæve underbeboere i ejendommen til tavshed og var igennem alle årene indgået i et livsfarligt spil, hvor han samtidig med, at han selv var konstant stofpåvirket, skulle holde alle sine modstandere ud i udstrakt arm.

Alt det dukkede først op, da vi begyndte at arbejde på bogen. Men han ville gerne fortælle. Og hvorfor egentlig det? For han ville ikke komme til at fremstå som en overlevende helt fra miljøet, og han fik heller ikke penge for sin medvirken. Han mødte op hver gang, som aftalt. Han ringede tilbage, hver gang jeg lagde beskeder på hans mobil, han stillede siden anonymt op til interview på TV2 og til Fyens Stiftstidende, der formidlede vores historie, og når jeg takkede ham for hans hjælp, fik jeg altid det samme svar fra ham: 'Deet i orden' ... på klingende fynsk.

Han sagde til mig, at han gjorde det som en ven-

netjeneste. Jeg tror også, at han gjorde det - som jeg har oplevet det så mange andre gange før i mit journalistiske virke - fordi han havde behov for at blive hørt. Ved at fortælle mig om sit liv, fik det pludselig en større betydning, og så var jeg et menneske, der oprigtigt interesserede mig for hans liv uden at problematisere det og komme med velmenende råd, men blot spurgte ind til hans historie for at forstå, hvem han var. Dertil skal man nok også lægge, at han, som de andre jeg interviewede, havde al tiden i verden. Møderne med mig og de andre journalister slog også noget af hverdagens trivialitet og kedsomhed ihjel.

De fleste af hans oplevelser var desuden noget af en mundfuld, som han gik rundt og nøjedes med at dele med sig selv - men handlinger han på ingen måde har givet indtryk af, at han har fortrudt, og som han påstår ikke holder ham vågen om natten. Hør bare

her, hvad han kan berette om fra sit arbejdsliv:

'En fast del af Simons arbejde var at håndtere dårlige betalere. Gennem årene sendte han blandt andet en lang række narkomaner ud på Stige Ø, fordi de ikke kunne betale deres gæld.

'Når man sagde, at vi skulle en tur på Stige Ø, så vidste folk godt, hvad man talte om. Så var det bare ud at få tæsk, og sådan er det stadig.'

Hvor meget skulle man skyldte for at havne der?

'Det er ikke meget efterhånden. Det var egentlig bare en principsag. Man skal jo sætte sig i respekt, hvis man sælger. Jeg har gjort det for en plov eller en tudse. Jeg har også fået tæsket nogen for en gæld på 100 kroner. Så har det måske kostet mig 1.000 kroner at få nogen til det - men det er lige meget. Det er jo for at sætte sig i respekt. Der er også mange, der kom derud, som skyldte 20.000, 30.000 eller 50.000 kroner.'

Hvordan endte folk i gæld?

'Du kan altid klare den, hvis du betaler på forhånd. Men hvis du starter med at få på klods, ender det for det meste skidt.'

Hvem fik du til at udføre jobbet?

'Det kunne være nogle, der skyldte mig penge. Så kunne man få dem til alt, og så måtte de gerne fysisk være lidt større end én selv. Det kunne både være danskere og udlændinge. Og det kunne også være nogle, der får et kick ud af det. Der er jo nogle psykopater, som synes, det er bedre end at tage stoffer.'

Hvad gjorde de ved folk?

'Der foregik mange ting derude. Folk fik tæsk, blev klædt af, smidt i vandet, fik lov til at gå hjem splitterskiltet. Og så blev de truet med OD'ere. Folk fik klippet fingre af. Der er sgu sket meget derude. Jeg skal ikke kunne sige, om der stadig ligger et par lig derude.'

Kommer det ikke ud i medierne, hvis en narkoman får klippet fingre af?

'Nej. Han ved godt, at hvis han siger noget, så ryger der flere. Selv om gerningsmanden ville ryge i spjeldet, så ved narkomanen godt, at der ville komme nogle andre og tæve ham.'

(...) Hvor mange i Odense har fået klippet fingre af?

'Jeg kender mange. Seks-syv stykker.'

Er selve fingeren ikke betalingen?

'Nej-nej-nej. Det er jo bare for at vise, at der sker endnu mere, hvis han ikke betaler.'

Har du selv udført afstraffelser?

'Ja, ja, jeg skulle jo sætte mig i respekt. Sådan er det. Men det var ikke så tit.'

Hvor langt er du gået?

'Meget langt. Jeg mangler kun at trykke på aftrækkeren. Men jeg har set det ske. Jeg har også set folk få OD'ere derude.'

Hvem var det så, der udførte det?

'Bagmændene, der ville kræve penge ind. Det er jo dem, der dukker op i sidste ende, hvis pengene ikke kommer.'

Hvor mange er til stede, når sådan noget sker?

'Fire til fem stykker, og så foregår det mest om aftenen. Jeg har fire-fem gange set folk blive skudt med en pistol. Nogle af dem, der fik en OD'er, overlevede. Så har vi været flinke og har ringet til politiet, som har sendt en ambulance. Men det var jo ikke altid, at den nåede frem i tide.'

Hvad gjorde I ved ligene?

'Det har jeg sgu aldrig tænkt på. Vi lod dem vel ligge eller nogen smed dem i havnen. Vi kørte bare. Jeg har tit undret mig over, hvorfor politiet ikke har fundet nogen derude. Alle ved, at det sker.'

Hvorfor er det netop på Stige Ø?

'Fordi det er lidt uden for byen, og der ikke er nogen mennesker, når det bliver mørkt.'

Hvordan har du haft det, når du er taget derfra?

'Jeg var sgu ligeglad. Folk kendte jo reglerne. Hvis jeg skyldte penge, var det mig, der fik den tur. Sådan er det bare.'

En tyveknægts bekendelser

En anden af fortællingens stemmer, rambuktyven 'Niels', var i modsætning til Simon begyndt at blive martret af samvittighed. Han havde stjålet alt, hvad der har værdi fra Odense bys villaer, handlet med rockere, normaldanskere, udenlandske mellemlid i byens kiosker og købt piller af pensionister til sit misbrug. Han besøgte dem fast hver måned på Odenses plejehjem. Han havde været på epilepsimedicinen Rivotril, og han havde ædt benzo'er i alle tænkelige varianter og styrkegrader: Alopam, Oxazepam, Diazepam, Alprox, Alprazolam, Bromam, Stesolid, Tafi l, Mogadon, Nitrazepam, Pacisyn og så videre og så videre – dusinvis af navne på sløvende medicinpræparater, som han kunne remse op i én lang køre. Han tog dem helst om morgenen i én stor samlet portion, og skete der ikke noget efter en time, røg der en portion mere ned.

Selv om han kendte alle pilletyperne som gamle venner, fungerede hans misbrug så kaotisk, at han ikke havde noget overblik over, hvor mange piller han havde brug for om dagen. Derfor vidste han heller aldrig, hvor lang tid den mængde piller, han lå inde med, rakte.

Jeg havde fået kontakt til den 34-årige fyr, vi i fortællingen kalder for Niels, gennem et værested i Odense, og vi satte os sammen ned i en aflåst kælder, hvor vi måtte ringe op til personalet for at komme op igen. En uge forinden var han blevet overfaldet i sit eget hjem. En mand, han troede, 'han var ok med', var kommet på uventet besøg og havde slået ham i gulvet. Den dag var denne fyr skudt af på coke og mente, at Niels skulle betale en gæld for noget kokain, som Niels slet ikke rørte på det tidspunkt i sit liv. Hans ene øje var godt medtaget, lilla og hævet og med røde læsioner ind i øjeæblet, og han havde mistet tre tænder. Frygten for at blive opdaget nu, hvor han fortalte mig om overfaldet, betød, at han gentagne gange kiggede i hurtige ryk op mod vinduet ud mod gaden – som ventede han endnu et ubehageligt besøg. Men langsomt, som samtalen skred frem, begyndte han at få et mere frit kropssprog. Indimellem glimtede det ligefrem i det raske øje, og jeg kunne ane den lille

dreng, der i en alder af ti år var begyndt at spise beroligende medicin stjålet fra mormorens badeværelseskab, fordi det gav ham en følelse af selvtillid. Han var fysisk en lille fyr, der gennem hele sit liv havde måttet puste sig unaturligt op igen og igen, ikke mindst, når han havde været i de fængsler, han røg ind og ud af hele tiden. Her skulle han vise sit værd over for de af de indsatte, der bestemte, for ikke at blive til en forslået stikirenddreng.

Vi gik ned i kælderens hver for sig, så han ikke blev set sammen med mig, og vi forlod kælderen på samme måde. På et tidspunkt skulle jeg virkelig tisse og gjorde mig en masse overvejelser. For hvis jeg skulle op ovenpå, hvad skulle jeg så gøre med min computer, mobil, taske og diktafon, der lå på bordet imellem os. Jeg sad over for en af Odenses mest spidsfindige tyveknægter, der efter eget udsagn havde haft op i mod 1.000 vielsesringe mellem sine hænder, så det ville nok være ret dumt at efterlade ham alene med mine ejendele. Men på den anden side ville det være en kæmpe mistillidserklæring at tage mine ejendele med mig, når jeg gik ovenpå. For her sad en mand, der stode på, at jeg ville anonymisere de oplysninger, han gav mig om forretningsgangen med navns nævnelse af både aftagere og bagmænd, samtidig med at han

åbnede op for nogle følelser, han formentlig aldrig havde delt med et andet menneske. Skulle jeg tvivle på hans hensigter! Jeg valgte at lade være med at gå på toilettet. Og Niels' historie skulle vise sig at blive betydningsfuld for at få en forståelse af de odenseanske tyveknægters miljø, som jeg er ham taknemmelig for, at han åbnede op for. Til slut gav han mig nogle ord med på vejen om de spor, det havde sat i ham at arbejde som tyveknægt gennem så mange år.

Hvordan er det at gå rundt i andre menneskers huse?

'Ikke ret fedt. Nu har jeg selv prøvet at have indbrud engang, og den følelse, jeg havde, da jeg trådte ind i mit hjem, har sat sig i mig. Jeg er sgu lidt ked af, at jeg har ødelagt så mange hjem og familier. Jeg ved godt, at det kun er materielle ting, jeg er gået efter, men alt det guld, jeg har stjålet ...', siger Niels og holder en lille pause.

'Jeg har jo kigget på tusindvis af vielsesringe, og sidder jeg med én, hvor der står: 'I love you Louise, den 18/7/1963' ... Nej, hvad fuck er det egentlig, jeg har gang i? Jeg har fået det dårligere og dårligere. Men jeg 'laver' jo stadig villaer. I situationen handler det kun om pengene, dagen efter er jeg fokuseret på, at jeg forhåbentligt ikke er blevet opdaget, og at jeg skal have afsat varerne, så sjovt nok kommer samvittigheden først tre til fire dage efter. Men så kan jeg også godt ligge i min seng og få det dårligt.'

Afsavn og en rejse tilbage til Stige Ø

Den prostituerede kvinde, vi kalder for Anja i 'I tusmørket ...', mødte jeg gennem Reden i Odense, og hun gjorde også indtryk på mig. Dels anstrengte hun sig for at fortælle så ærligt og korrekt som muligt, og dels anstrengte hun sig for ikke at være for stofpåvirket. Det var først hen mod slutningen af vores samtale, at hun var væk i et stykke tid, formentlig ude på toilettet og tage nogle piller. Fyens Stiftstidende har efterfølgende talt med hende, og hun har også medvirket i et tv-program, hvor jeg kunne forstå, at hun var ved at få kontakt til sine børn igen - de børn, hun fortalte mig, at hun drømmer sig sammen med, når hun leverer seksuelle ydelser på gaden. Og det, der gjorde størst indtryk på mig i de timer, jeg tilbragte sammen med hende, var hendes sorg over at have mistet sine børn. Der hang falmende tegninger på væggen bag hende, som hendes børn havde lavet en del år tilbage, og hun fortalte med stolthed i stemmen

om deres kunstneriske talenter og udtrykte et stærkt ønske om, at det gik dem godt og et håb om kontakt til dem i fremtiden. Det var her hendes stolthed i livet var at spore, og i samme åndedrag som ordene faldt på børnene, kom der liv i hendes øjne. Men over for den bløde og feminine side vidste jeg godt, at der også var en anden version af Anja, som hun tog på sig i det øjeblik, hun trådte i arbejdstøjet og ud på gaden. Her havde hun et ry for at have en skarp tunge og at kunne slå en proper næve. Men hvem ville ikke sørge for at sikre sig de færdigheder i det miljø!

Den sidste af de fire medvirkende var gadepu-
sheren, som vi kaldte for Johnny, og som vi mødte gennem en anden kilde fra København. Vi tog ham og hans ven med på en køretur til Stige Ø og fandt det sted, hvor han i sin tid havde været involveret i en afstraffelsesseance, fordi hans makker ikke kunne betale bagmanden for de stoffer, han skulle have solgt for ham. Da vi mødte Johnny var han i gang med et forsøg på at slippe ud af sit misbrug, men det var langt fra under kontrol. På vejen over til Fyn faldt han i søvn flere gange og talte nærmest i vildelse, hvorfor vi kraftigt overvejede at vende bilen rundt og forsøge igen en anden dag. Først da vi stoppede på en tankstation i en forstad til Odense, blev han kontaktable. Han og hans odenseanske ven skulle ud og have en cigaret og hev hættetrøjerne op omkring de kasketklædte hoveder. De skulle ikke løbe nogen risiko for at blive genkendt. På Stige Ø traskede han ud af en sti langs vandet for at komme ud til det gerningssted, hvor han tre år tidligere troede, han skulle dø, og fortalte mig sin historie. En del af den lød sådan her:

Nu går alvoren op for Johnny. Tyrkerne er garanteret ligeglade med, hvem af dem der har dummet sig. De er tre om at sælge, og de er tre om at lave lort i den.

Steno, din store idiot? Hvorfor sagde du ikke noget, da vi sad i skuret? tænker han, mens husene suser forbi uden for vinduerne. En købmand, et solcenter, et villakvarter – den rene provinsidyl.

Hver en celle i Johnnys krop dirrer, svæden pibler frem under hættetrøjen. Han føler, han skal kaste op.

Der er helt stille i bilen. Den eneste lyd er bilens motor, der driver Toyotaen ud mod Stige Ø. Der veksles et par ord på tyrkisk på forsædet. Johnny tør ikke se på de andre, og han skal absolut ikke komme med gode forslag. Brødrene sidder på heroinmarkedet, så vidt han ved, de ejer praktisk

'Der foregik mange ting derude. Folk fik tæsk, blev klædt af, smidt i vandet, fik lov til at gå hjem splitter-hans-nøgen. Og så blev de truet med OD'ere. Folk fik klippet fingre af. Der er sgu sket meget derude.'

talt Odense, Svendborg og Nyborg.

Brødrene har masser af håndlangere – brødre, fætre og venners venner. Normalt foregår 'skovture' om aftenen, men Johnny kender tyrkernes retfærdighedssans og temperament. Man kan også finde øde steder ved Stige Ø i dagtimerne. Tyrkerne kører ad de små veje for at komme gennem skoven og ud til volden ved Odense Kanal. De parkerer på en lille bakke ved fire mosbegrøede betonpiller. Johnny, Steno og Finn bliver siddende på bagsædet. Ingen af dem skal nyde noget af at stige ud af bilen.

Det kan godt være, at de kun er to mænd på forsædet, men hvis de så meget som lægger hånd på dem, er de færdige alligevel. Bare tanken om at kæmpe imod er fuldstændig afsindig.

Det ved Johnny alt for godt.

Der er ikke ét menneske at se i miles omkreds.

'Vi skal bare have én dag, så skaffer vi dem,' siger Steno pludselig.

Han får ikke noget svar fra forsædet. I stedet trækker Metin en skruetrækker frem fra handskerummet, går ud af bilen og hiver fat i Stenos nakke. Han trækker pushe-

rens tynde krop ud af bilen. Johnny tør ikke vende sig om, men han kan høre, at de begge råber og skrider. Lidt efter ser han ud af øjenkrogen, at Metin trækker Steno over græstørvene og ned mod kanalen.

'Av,' hører han Steno råbe.

Det er alt.

Efter lidt tid står Bora også ud af bilen og forsvinder ned ad bakken mod vandet. Det kan blive Stenos redning. Johnny og Finn sidder tilbage. Helt stille. Johnny kan høre fuglekvidder og en and, der lander på den blikstille vandoverflade i kanalen. Der ligger skrald op ad skrænten, og en lilla syrenhæk blomstrer. Johnny har hænderne på lårene. Det føles, som om hele hans krop er gået i baglås. De to tyrkere kommer tilbage til bilen. Der er blod på skruetrækkeren og Metins hånd, og han har våde bukseben. Så tager de fat i Finn. Han bliver flået ud af bilen og om bagved, hvor de fortæller ham, at han får en sidste chance og hælder ham ind i bilen igen.

'Kom, lad os køre,' siger Metin.

Steno kommer ikke frem. Og bilen kører i den modsatte retning.

I bilturen tilbage til København var Johnny lettet over, at han fik fortalt sin historie. Vi var inde på en burgerbar langs motorvejen, hvor Johnny ligefrem blev munter i tonen og fortalte med stolthed i stemmen om sin datters konfirmation, hvor han havde foræret hende en guldkæde med tro, håb og kærligheds-tegnene.

Johnny forsvandt umiddelbart efter, vi havde lavet interviewet - tilbage i stofferne og ud på gaden. Jeg har siden hørt, at han stadig er i live.

Børnemisbrug og manglende rollemodeller

Jeg har tænkt mange gange på de fire menneskers skæbne, siden vi slap dem for halvandet år siden. Jeg vil gerne møde dem igen for at få mere at vide om deres baggrund og livshistorie. I 'Tusmørket ...' talte vi også om de store linjer i deres barndom, og det viste sig, at alle fire hovedpersoner havde en tidlig stofdebut og kom fra hjem, hvor i al fald én af forældrene havde udvist store svigt. Og det er muligvis her, vi skal lede efter kilden til forståelsen af, hvorfor deres liv skulle blive så svære at mestre - i al fald hvis man lytter til psykologen Søren Dalgaard fra Odense, som Jakob Moll har interviewet til vores fortælling. Tilbage i 2007 havde Søren Dalgaard samtaler med

161 odenseanere fra byens gademiljø, hvor langt hovedparten var stofmisbrugere. Og for hver misbruger udfærdigede han en 'biografisk' vurderingsrapport om deres livshistorie, situation og psykiske tilstand. Søren Dalgaards forventning var, at den røde tråd ville være, at tidlige psykiske problemer havde fået de udsatte stofmisbrugere til at indledte misbrugs-karrieren som en form for selvmedicinering. I stedet var den røde tråd børnemisbrug. Flertallet af stofmisbrugerne viste sig at have indledt deres misbrug tidligere, end nogen havde forventet - i årene omkring folkeskolens 5. klasse for at være helt præcis - og de psykiske problemer fulgte typisk derefter. Misbruget lå typisk i direkte forlængelse af forældrenes misbrug - forældre, der var præget af personlighedsforstyrrelser og udøvede vold over for børnene.

Hovedparten af de unge, tunge misbrugere i dag har ingen erfaringer med arbejdsmarkedet, for deres forældre har aldrig været i job, hvilket betyder, at de ikke har nogen som helst forbilleder i forældre, der kan vise dem det nyttige i at holde sig fri af stoffer for at bestride et arbejde, for de forestiller sig slet ikke, at de nogensinde skal ud på arbejdsmarkedet. Derfor mener Søren Dalgaard, at man i dag kan gå ind i en vilkårlig skoleklasse og udpege de eleverne, der vil få vanskeligt ved at holde sig fri af stoffernes snærende bånd, som det skete for Niels, Simon, Johnny og Anja. ■

'I Tusmørket - Jagten på penge i den hvide heroins by' af Birgitte Ellemann Höegh og Jakob Bergmann Moll kan købes og downloades fra forlaget Zetlands hjemmeside til 24 kr.

DET VIGTIGE SLØR

Det, der var vigtigst for os under arbejdet med de fire narkomaner, var, at de centrale figurer i fortællingen var anonymiseret. De fortalte om hændelser, der kunne kompromittere dem dels i forhold til retssystemet og dels i forhold til de kriminelle miljøer, de færdedes i. Derfor valgte vi at sløre deres navne samt udvalgte oplysninger, herunder fødeby og særlige fysiske kendetegn, der tilsvarende kunne afsløre deres identitet. Selv havde de ingen grænser for, hvad de fortalte. Det var os, der efterfølgende måtte sortere i oplysningerne for at passe på dem. For tænkt, hvis der skete dem noget. Deres liv var svære nok i forvejen!

BRUGEN AF ORDET 'NARKOMANER'

Da vi arbejdede med singlen blev ordet 'narkoman' anvendt i omgangstonen med interviewpersonerne. Det var det ord, man brugte i miljøet og i fælles snak, og vi valgte at bruge det i teksten, fordi vi vurderede, at 'stofmisbruger' og 'stofbruger' blev for 'behandleragtigt' i denne sammenhæng.